

SASHI NA 5

'YANCIN ADDINI KO IMANI A CIKIN AL'UMMARMU

Takardar Gabatarwa

Takardar Gabatarwa

Yadda abubuwa suke baci (da gyaruwa?)

Wannan takardar gabatarwa na sashi na 5 an yi ta ne da hotuna na 3-13 na PowerPoint na sashi.

GABATARWA

A sashin da ya gabata:

- mun mayar da hankali kan yadda take-taken da ke tauye 'yancin addini ko imani ke kasancewa da kuma tasirin da suke da shi a rayuwar mutane,
- mun yi tunani kan wadanda ke aikata wadannan cin zarafin – ko gwammati ce ta hanyar dokoki da ayukun jami'anta, ko kuma al'umma ce ta hanyar ayuka ko rashin yin koma,
- mun kuma yi amfani da wasan kwaikwayo don bincika yadda irin wadannan cin zarafin ke faruwa da kuma koyon yadda za a iya gane su.

Yanzu za mu yi nazari kan yadda irin wadannan take-take ke fara tsananta daga matsayi mai sau fi zowa mai muni da kuma mafi muni – daga matsaloli da ke shafar mutane kadan zuwa here-hare masu tsanani da ake kai wa ga 'yancin jama'a gaba daya. Wani tsarin da zai taimaka mana wajen fahimta shi ne nazarin mata kai uku na tauye 'yancin. Watsa karya da bayanin kage (Disinformation), Nuna bambanci da wariya (Discrimination) da kuma Tursasa wa da tashin hankali (Violence).

MATAKAI UKU NA CIN ZARAFI

Kashin farko shine kage. A wannan mataki, ana yadda kage, son kai, da ra'ayoyi na nuna bambanci kan wasu mutane ko kungiyoyi – kamar mabiya addinin da ke da karancin yawa. Ana yadda irin wannan kage ta hanyoyi da dama kamar: Alim da iyaye, masama da littattafan makaranta ke koyarwa. Shiyye shiyen rediyo, kafon sada zumunta, da maganganun 'yan siyasa ko shugabannin addini.

Babu wata al'umma da ba ta da son kai da wariya, amma idan ba a qalubalance su ba – musamman idan manyan shugabanni ne ke yayata su – za su haifar da fitinar rashin fahimta da rashin juriya.

Idan takan yi faru, za zama rawai dare a ce mutane, jami'an gwammati har ma da gwammati da kanta suna aiki da tunani da maganganun da ke nuna wariya ga wasu. A mafi tsananin nau'insa, watsa karya da bayanin qage kan jawo tunanin cewa ba wai nuna wariya kawai ba har ma da tashin hankali yana da kyau ko halaki.

Wariya tana shafar mutane a duk bangarorin rayuwa. A zaman da ya gabata, mun tattauna misalan wariyar da gwammati ke yi kamar: Dokoki masu nuna bambanci kan shi'anin iyali da takardun shaidar zama dan asa. Yadda 'yan sanda da kotuna ke aiwatar da doka cikin nuna bambanci. Wariya a samar da hidimomi kamar ilimi da kiwon lafiya. Wariya a fannin bangarori masu zaman kansu wanda ke shafar mutane wajen damar samun daukar aiki.

Takardar Gabatarwa

Yadda abubuwa suke baci (da gyaruwa?)

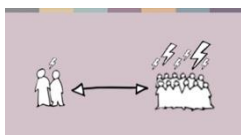
Wannan takardar gabatarwa na sashi na 5 an yi ta ne da hotuna na 3-13 na PowerPoint na sashi.

GABATARWA

A sashin da ya gabata:

- mun mayar da hankali kan yadda take-taken da ke tauye 'yancin addini ko imani ke kasancewa da kuma tasirin da suke da shi a rayuwar mutane,
- mun yi tunani kan wadanda ke aikata wadannan cin zarafin – ko gwamnati ce ta hanyar dokoki da ayyukan jami'anta, ko kuma al'umma ce ta hanyar ayyuka ko rashin yin komai,
- mun kuma yi amfani da wasan kwaikwayo don bincika yadda irin wadannan cin zarafin ke faruwa da kuma koyon yadda za a iya gane su.

Yanzu za mu yi nazari kan yadda irin wadannan take-take ke kara tsananta daga matsayi mai sau ki zuwa mai muni da kuma mafi muni – daga matsaloli da ke shafar mutane kadan zuwa hare-hare masu tsanani da ake kai wa ga 'yancin jama'a gaba daya. Wani tsarin da zai taimaka mana wajen fahimta shi ne nazarin mataakai uku na tauye 'yancin: Watsa karya da bayanankage (Disinformation), Nuna bambanci da wariya (Discrimination) da kuma Tursasa wa da tashin hankali (Violence).

MATAKAI UKU NA CIN ZARAFI

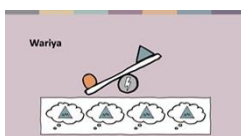

Kashin farko shine kage. A wannan mataki, ana yada kage, son kai, da ra'ayoyi na nuna bambanci kan wasu mutane ko kungiyoyi – kamar mabiya addinin da ke da karancin yawa. Ana yada irin wannan kage ta hanyoyi da dama kamar: Abin da iyaye, malamai da littattafan makaranta ke koyarwa. Shirye-shiryen rediyo, kafofin sada zumunta, da maganganun 'yan siyasa ko shugabannin addini.

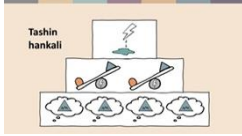
Babu wata al'umma da ba ta da son kai da wariya, amma idan ba a qalubalance su ba – musamman idan manyan shugabanni ne ke yayata su – za su haifar da fitinar rashin fahimta da rashin juriya.

Idan hakan ya faru, zai zama ruwan dare a ce mutane, jami'an gwamnati har ma da gwamnati da kanta suna aiki da tunani da maganganun da ke nuna wariya ga wasu. A mafi tsananin nau'insa, watsa karya da bayanankage kan jawo tunanin cewa ba wai nuna wariya kawai ba har ma da tashin hankali yana da kyau ko halalci.

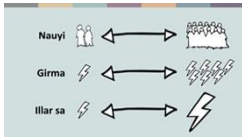
Wariya tana shafar mutane a duk bangarorin rayuwa. A zaman da ya gabata, mun tattauna misalan wariyar da gwamnati ke yi kamar: Dokoki masu nuna bambanci kan sha'anin iyali da takardun shaidar zama dan asa. Yadda 'yan sanda da kotuna ke aiwatar da doka cikin nuna bambanci. Wariya a samar da hidimomi kamar ilimi da kiwon lafiya. Wariya a fannin bangarori masu zaman kansu wanda ke shafar mutane wajen damar samun daukar aiki.

Babu wata al'umma da ba ta da wariya, amma idan ana yawaita yin ta kuma tana da tushe a cikin al'umma, hakan na nufin cewa yawancin mutane suna amincewa da ita. Wariya ba zata ci gaba da samuwa ba, idan mafiya yawan mutane ba su yarda da ita ba

Kamar yadda watsa karya ke zama tushe ga wariya, haka suma watsa karya da wariya suna zama tushe ga tashin hankali. Cin zarafi da tashin hankali a cikin al'umma yana da nau'uka daban-daban kamar: Zubar da mutunci, barazana, da kai hare-hare. Take haqqin jiki kamar duka, cin zarafi, da kashe-kashe. Cin zarafin da gwamnati ke y kamar tsare mutane ba bisa ka'ida ba, azabtarwa, da cin zarafin jinsi.

NAUYIN, GIRMA DA ILLAR SA

Duk wadannan matsaloli guda uku – watsa karya, wariya, da tashin hankali – suna da matakan girma kashi uku: Za su iya shafar 'yan kadan ko kuma kungiyoyi masu yawa. Za su iya faruwa lokaci-lokaci, akai-akai ko kuma su zama tsarin rayuwa da tsarin gwamnati. Tasirinsu na iya kasancewa mai sauqi ko kuma yana da matuƙar lahani ga mutane.

Kwarewa a kasashe daban-daban ta nuna mana cewa: Idan ana yawan yada karya da ra'ayoyin son rai, wariya tana karuwa. Idan wariya ta qaruu, hakan yana haifar da tashin hankali. Daga karshe, daya na haifar da daya. Wannan zai iya zama abin tayar da hankali, amma fahimtar yadda abubuwa ke tsananta zai taimaka mana mu fahimci yadda za mu inganta su.

KAMMALAWA

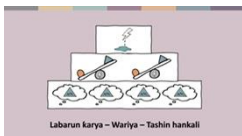

Duk abin yana farawa ne daga yadda muke tunani, magana, da kuma yadda muke mu'amala da juna. Wannan wani abu ne da kowane mutum zai iya canzawa – a cikin iyali, tsakanin abokai, da al'umma. Hakanan, yana yiwuwa mu yi wani abu a matakin al'umma – kamar a cikin kungiyoyin addini, makarantunmu, da wuraren aiki.

Amma hakan kadai ba zai isa ba. Dole ne mu canza tsarin hukuma da dokokin da ke tauye hakkin mutane – daga dokoki marasa kyau zuwa halayyar jami'ai kamar malamai da 'yan sanda.

Domin hakan ya yi wu, muna buqatar: 'Yan tsiraru da suka san hakkinsu kuma sun shirya kare su. Yawancin mutane da suka shirya tsayawa tare da su. Shugabannin siyasa da na addini da suka fahimci alhakin kare hakkin bil'adama.

Tabbatar da hakan ya faru yana buqatar lokaci da matakai masu tsauri. Wannan matakin zai faru ne yayin da muka zurfafa duba ga yanayin mu kuma muka gano matsalollin mu. Zamu iya amfani da wannan matakai guda uku na kuskuren labari – wariya – tashe tashen hankula don taimaka mana yin hakan.

Godiya

Wannan jawabi ya dogara ne da tsarin matakai uku na cin zarafi da Johan Candelin ya kir-kira.